

EA SISTEM

d.o.o.

Društvo za pružanje investicijskih usluga i obavljanje investicijskih aktivnosti i s njima povezanih pomoćnih usluga

OPĆI UVJETI EA SISTEMA D.O.O O PRUŽANJU INVESTICIJSKIH USLUGA

Opće uvjete Ugovora o pružanju investicijskih usluga određuje i donosi Uprava Društva **EA SISTEM d.o.o.** Karlovac, temeljem Zakona o tržištu vrijednosnih papira ,članak 77.(Narodne novine 88/2008), Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o tržištu vrijednosnih papira (NN 146/068) i drugih važećih zakonskih i podzakonskih propisa

Karlovac, siječanj 2009. godine

Cro Cert
ISO 9001

Gažanski trg 8/III, 47000 Karlovac Tel. 047-415-890 ; fax: 047-415-891

Temeljni kapital u iznosu 6.000.000,00 Kn uplaćen u cijelosti. Uprava Društva: Žaran i Anka Perić

Upisan u registar Trgovačkog suda u Karlovcu pod brojem Fi – 453/1990-2

Karlovačka banka d.d.(za redovito poslovanje) 2400008-1190055056,

HYPO Alpe Adria Bank(racun investitora): 2500009-1301133405

www.easistem.hr

ea.sistem@ka.t-com.hr

1. TEMELJNE ODREDBE

U ovim Općim uvjetima za zaprimanje, prijenos i izvršavanje naloga za kupnju i prodaju financijskih instrumenata slijedeći izrazi imaju slijedeća značenja:

Opći uvjeti Opći uvjeti EA SISTEM d.o.o. za zaprimanje, prijenos i izvršavanje naloga za kupnju i prodaju financijskih instrumenata

Nalog Prihvaćeni nalog upisan u Evidenciju naloga

Investicijsko društvo EA SISTEM d.o.o. kao društvo ovlašteno za pružanje investicijskih usluga i aktivnosti i pomoćnih usluga (dalje u tekstu i kao: Društvo, Nalogoprimac) u smislu Zakona o tržištu kapitala NN 88/08, 146/08 (dalje u tekstu: ZTK)

Klijent/ Nalogodavac Pravna ili fizička osoba ili pravna osobnost koja je dala Nalog Investicijskom društvu za kupnju ili prodaju financijskog instrumenta

Financijski instrument Određeni financijski instrument na koji se odnosi Nalog

Količina Točno određen broj komada financijskih instrumenata na koje se odnosi Nalog

Cijena Određena cijena za količinu financijskih instrumenata na koje se odnosi Nalog

Evidencija naloga Evidencija o nalogima koju vodi Investicijsko društvo sukladno odredbama ZTK i pripadajućim podzakonskim aktima u koju se unose podaci o pojedinom Nalogu

Tarifa Odluka EA S ISTEM d.o.o. o naknadama za usluge

Stranke Naloga su: Klijent i EA SISTEM d.o.o. kao Investicijsko društvo.

Ovi Opći uvjeti se primjenjuju na poslovni odnos EA SISTEM d.o.o. kao Investicijskog društva i Nalogodavca kada isti koristi investicijsku uslugu zaprimanja i prijenosa naloga u svezi jednog ili više financijskih instrumenata ili izvršavanje naloga za račun Klijenta za kupnju ili prodaju jednog ili više financijskih instrumenata. Ovi Opći uvjeti dopunjuju Ugovor o pružanju investicijskih usluga sklopljen između Društva i Klijenta i čine njegov sastavi dio zajedno sa svim budućim izmjenama istih.

Prihvatom Naloga Investicijsko društvo se obvezuje Klijentu pružiti investicijsku uslugu zaprimanja i prijenosa naloga u svezi jednog ili više financijskih instrumenata i/ili izvršavanje naloga za račun Nalogodavca za kupnju i prodaju jednog ili više financijskih instrumenata, sve sukladno uputama sadržanim u Nalogu i uvjetima propisanim ovim Općim uvjetima, međusobno sklopljenom Ugovoru o pružanju investicijskih usluga i zakonu.

Za pruženu investicijsku uslugu Društvo ima pravo zaračunati naknadu sukladno Tarifi.

2. OBAVEZAN SADRŽAJ NALOGA

Nalog je prihvaćen od strane Investicijskog društva ukoliko je upisan u Evidenciju naloga.

Nalog mora sadržavati:

1. Vrstu naloga (kupnja ili prodaja),
2. Datum i vrijeme izlaganja naloga ako Klijent ne želi izlaganje odmah
3. Ime, prezime, adresu, broj osobne iskaznice, odnosno broj putovnice za stranog državljana – ako je Klijent fizička osoba, odnosno za pravnu osobu – tvrtka, matični broj, sjedište i ime i prezime ovlaštenog zastupnika, te rezidentnost Klijenta
4. Kategorizaciju Nalogodavca sukladno ZTK
5. Oznaku računa financijskih instrumenata Klijenta
6. Vrstu, oznaku, ISIN financijskog instrumenta u depozitoriju klirinške institucije
7. Količinu financijskih instrumenata
8. Cijenu, izraženu jedinično i to za dionice u kunama i lipama, ili u stranoj valuti za kupnju ili prodaju stranih financijskih instrumenata, a za dužničke vrijednosne papire u postotku njihove nominalne vrijednosti
9. Rok do kojeg vrijedi nalog

3. OBVEZE KLIJENTA

Klijent je, radi ispunjenja naloga, dužan:

- a) kod Naloga za kupnju – uplatiti Investicijskom društvu dovoljno novčanih sredstva potrebnih za ispunjenje njegovog Naloga uvećano za pripadajuću naknadu i troškove, te
- b) kod Naloga za prodaju – staviti Investicijskom društvu na raspolaganje slobodne i neopterećene financijske instrumente koji su predmet Naloga.

4. NAKNADA

Investicijsko društvo ima pravo na naknadu (proviziju) za izvršenje Naloga sukladno Tarifi važećoj u trenutku zadavanja Naloga. Tarifa se nalazi izložena u poslovnim prostorijama Društva. Investicijsko društvo će u svakom trenutku kada je to potrebno Nalogodavcu na njegov zahtjev dostaviti Tarifu i dati sva potrebna pojašnjenja. Klijent zadavanjem Naloga potvrđuje da je upoznat s Tarifom.

Tarifa sadrži ukupnu cijenu ili osnovu za izračun ukupne cijene koju je Klijent dužan platiti u svezi financijskog instrumenta, investicijske ili pomoćne usluge. Klijent se upozorava na mogućnost postojanja drugih troškova osim naknade koja pripada Društvu, a što uključuje poreze ili neka druga davanja povezana s transakcijama financijskih instrumenata koje su obavljene posredovanjem Investicijskog društva, a koja nisu plativa putem, ili nametnuta od strane Nalogoprimca. Klijent mora sam voditi brigu o mogućem postojanju takvih drugih troškova i njihovom urednom podmirivanju.

5. ROK

Nalog traje do roka označenog u samom Nalogu, ali najviše 60 dana od dana prihvata Naloga ili Klijent izričito traži duži rok izlaganja i Investicijsko društvo ga prihvati, osim ako ne bude prije toga otkazan ili odbijen.

6. OTKAZ I ODBIJANJE NALOGA

Klijent može otkazati Nalog u dijelu u kojem on još nije ispunjen u svakom trenutku na **načine na koje Nalog može biti zadan pod uvjetom da je opoziv već izloženog Naloga moguće provesti.**

Investicijsko društvo može odbiti zaprimiti Nalog ili otkazati već prihvaćeni Nalog u dijelu u kojem Nalog još nije ispunjen kada Investicijsko društvo procijeni da bi zaprimanjem i/ili ispunjenjem Naloga pretrpjelo štetu ili ukoliko bi se ono ili njegovi djelatnici izvrnuli opasnosti od prekršajne ili kaznene odgovornosti, ili bi ispunjenjem Naloga narušili integritet tržišta ili prekršili pravila etičkog postupanja u trgovini financijskim instrumentima, te u situacijama kada postoje značajne poteškoće u svezi urednog izvršenja Naloga. Klijent će o naprijed navedenom biti obaviješten na način na koji Nalog može biti zadan.

7. NAČIN I VRIJEME ZADAVANJA NALOGA

Nalog se može dati Investicijskom društvu na hrvatskom ili engleskom jeziku u:

- a) pisanom obliku (faxom, elektronskom poštom, osobnim dolaskom u Investicijsko društvo),
- b) usmeno (telefonskim putem).

Usmeni nalog se daje telefonskim putem brokeru u Investicijskom društvu. Dokaz o nalogu zadanom usmeno biti će snimka telefonskog razgovora s Nalogodavcem. Klijent izričito pristaje da se svi međusobni telefonski razgovori između njega i Investicijskog društva koji su u vezi sa zadavanjem Naloga za kupoprodaju financijskih instrumenata, davanjem obavijesti, upozorenja, procjenom prikladnosti i obavljanjem drugih poslova koji su u vezi sa investicijskim uslugama koje su predmet ovih Općih uvjeta, mogu snimati. Klijent je suglasan da se snimke i transkripti takvih telefonskih razgovora mogu koristiti bez njegovog daljnjeg pristanka u svrhu dokazivanja: da je nalog zadan, sadržaja sklopljenog ugovora o nalogu, izvršenih procjena, upozorenja i obavješćivanja Nalogodavca kao i svega drugog što je u vezi s predmetnim investicijskim uslugama, pred HANFOM i svim drugim nadležnim institucijama i sudovima.

Nalog se može zadati radnim danom u vremenu 09-16 sati po hrvatskom vremenu.

8. CIJENA PO KOJOJ SE IZVRŠAVA NALOG

1. Izvršavanje limitiranog naloga

Limitirani nalog Klijenta je nalog za kupnju ili prodaju određene količine financijskih instrumenata po cijeni navedenoj u Nalogu ili po cijeni koja je za klijenta povoljnija. Cijena po kojoj će Investicijsko društvo izvršiti ovakav Nalog određuje se glede cijene financijskog instrumenta u Nalogu kao:

- Maksimalna cijena (kod kupnje), ili
- Minimalna cijena (kod prodaje).

Društvo je dužno prihvaćeni limitirani Nalog bez odgode objaviti na način lako dostupan ostalim sudionicima, izlaganjem takvog naloga na trgovinski sustav tržišta, uz mogućnost izvršenja kada za to nastupe tržišni uvjeti. U slučaju da je predmet limitiranog naloga jednostavni financijski instrument kojim se organizirano trguje na Zagrebačkoj burzi, Društvo će takav nalog izložiti bez odgode na trgovinski sustav Zagrebačke burze, osim ako Klijent nije dao izričito drugačiju uputu.

Investicijsko društvo je dužno po Nalogu postupiti na takav način da, u slučaju ispunjenja cjelokupnog Naloga, cijena po kojoj su pribavljani financijski instrumenti bude:

- Kod Naloga za kupnju - manja ili jednaka maksimalnoj cijeni
- Kod Naloga za prodaju – veća ili jednaka minimalnoj cijeni.

2. Izvršavanje tržišnog naloga

Tržišni nalog Nalogodavca je nalog za kupnju ili prodaju određene količine financijskih instrumenata po tržišnoj cijeni.

Takav nalog se ispunjava po tržišnoj cijeni, pri čemu je tržišna cijena ona koja se postigne spajanjem Klijentove ponude sa suprotnim ponudama koje već postoje u trgovinskom sustavu relevantnog tržišta, dok se ne ispuni cjelokupna količina navedena u nalogu. Ukoliko u sustavu više nema suprotnih ponuda s kojom bi se tržišni nalog mogao spojiti, preostala količina se briše. Kod izvršavanja tržišnog naloga Investicijsko društvo će postupati sukladno svojoj Politici izvršavanja naloga koju je Klijent dužan prethodno prihvatiti.

3. Politika Investicijskog društva za izvršavanje naloga

Cjelovita Politika koju Investicijsko društvo primjenjuje kod izvršavanja naloga nalazi se u prilogu ovih Općih uvjeta kao Prilog A. Klijent je dužan upoznati se sa sadržajem predmetne Politike prije zadavanja Naloga.

4. Obustava trgovanja dionicama na burzama u RH

Upozorava se Klijent na Pravilnik o obustavi trgovanja dionicama na burzama u Republici Hrvatskoj (NN 114/06, 55/07).

Ovim Pravilnikom je propisana obustava trgovanja određenom dionicom na burzama u RH u slučajevima kada se provode transakcije s dionicama po cijenama koje nadilaze okvire propisanih raspona cijena, kao i prilikom uočavanja neuobičajenih uzoraka trgovanja. U tom slučaju Investicijsko društvo će upozoriti Nalogodavca da izlaganje njegovog Naloga na burzu može izazvati obustavu trgovanja predmetnom dionicom. Ukoliko Klijent i nakon upozorenja ustraje na nalogu, Društvo će nalog izložiti.

9. NAČIN ISPUNJENJA NALOGA

Investicijsko društvo je dužno svoje obveze izvršiti sukladno primljenim uputama, s pažnjom dobrog gospodarstvenika, ostajući u granicama Naloga i u svemu paziti na interese Klijenta i njima se rukovoditi. Investicijsko društvo će nadalje poduzimati radnje za provođenje postupka poravnanja i namire za transakcije Klijenta sukladno Pravilima SKDD d.o.o.

Investicijsko društvo ne odgovara za uspješnost postupka namire.

Ukoliko Investicijsko društvo smatra da bi izvršenje Naloga sukladno uputama koje on sadrži bilo štetno za Klijenta, dužno je na to skrenuti njegovu pažnju i tražiti nove upute. Investicijsko društvo može odstupiti od uputa koje sadrži Nalog samo ukoliko je po procijeni svih okolnosti moglo osnovano smatrati da to zahtijevaju interesi Klijenta, a zbog kratkoće vremena ili drugih razloga nije bilo moguće zatražiti suglasnost Klijenta.

Sukladno čl. 71. ZTK Klijent se upozorava kako Investicijsko društvo neće obaviti procjenu jesu li instrumenti ili pruženi ili ponudeni poslovi podesni za istoga te da ne uživa zaštitu po mjerodavnim pravilima poslovnog ponašanja propisanim ZTK ukoliko se Nalog odnosi na trgovanje dionicama uvrštenim na burzi ili uređenom javnom tržištu (ili na nekom istovjetnom tržištu treće zemlje-tržište trećih zemalja smatra se istovjetnim s burzom ili uređenim javnim tržištem u RH ako ima dozvolu nadležnog tijela), obveznicama ili drugim oblikom sekuritiziranog duga, udjelima u otvorenim investicijskim fondovima i ostalim jednostavnim financijskim instrumentima.

10. PRIORITET NALOGA

Prilikom izvršavanja svojih obveza koje proizlaze iz Naloga, Investicijsko društvo je dužno pridržavati se prioriteta iz Evidencije naloga. Prioritet pojedinih Naloga utvrđuje se redoslijedom iz Evidencije naloga, tako da Nalog koji je ranije prihvaćen ima prioritet pred Nalogom koji je prihvaćen kasnije. Sukladno naprijed navedenom, Investicijsko društvo će

izložiti naloge na odgovarajuće uređeno tržište ili sustav. Redoslijed ispunjenja Naloga (sklapanja transakcija financijskim instrumentima kojima se izvršava Nalog) ovisi o uvjetima na tržištu, uputama koje je Klijent dao Investicijskom društvu u Nalogu i strategiji koju Investicijsko društvo koristi kako bi Nalog ispunilo na način najpovoljniji za Klijenta.

11. POVJERAVANJE IZVRŠENJA NALOGA TREĆIM OSOBAMA

Klijent izričito dopušta da Investicijsko društvo može izvršenje Naloga povjeriti drugom investicijskom društvu koje ima ovlaštenje za pružanje investicijskih usluga i aktivnosti sukladno propisima zemlje u kojoj ima sjedište. U slučaju povjeravanja izvršenja Naloga drugome, Investicijsko društvo je dužno provjeriti da zamjenik ima valjanu dozvolu za pružanje investicijskih usluga i aktivnosti, te kod davanja upute sukladno instrukciji Klijenta dati mu odnosno proslijediti isti nalog kakav je zaprimio od Klijenta.

12. EVIDENCIJA NALOGA

Nalozi se unose u Evidenciju naloga. Evidencija naloga vodi se u elektronskom obliku. Podaci sadržani u Evidenciji naloga predstavljaju poslovnu tajnu. Podaci sadržani u Evidenciji naloga mogu se dati državnim organima, nadzornim tijelima i sudovima kada su ovi za to ovlašteni. Podaci sadržani u Evidenciji naloga mogu biti dani na uvid osobama koje obavljaju internu ili eksternu reviziju i kontrolu Investicijskog društva, obavljaju računovodstvene usluge, održavaju računalni sustav Investicijskog društva ili za njega izrađuju računalne programe i drugim osobama koje do tih podataka mogu doći posljedično funkcijama i poslovima koje obavljaju u Društvu ili za Društvo. Sve naprijed navedene osobe bit će prethodno upozorene na obvezu čuvanja tajnosti podataka sadržanih u Evidenciji naloga.

13. RIZICI

Poslovi kupnje i prodaje financijskih instrumenata nose u sebi određene rizike. Te rizike nije moguće u cijelosti pobrojati, a sastoje se u prvome redu u neočekivanim promjenama cijena financijskih instrumenata, nemogućnosti izdavatelja financijskih instrumenata da izvršava obaveze koje je preuzeo po tim instrumentima, nametanju dodatnih obveza i ograničenja imateljima financijskih instrumenata od strane države kao što su porezna davanja, promjenama u tržišnoj likvidnosti pojedinih financijskih instrumenata, rizici vezani uz telekomunikacijske i druge veze, dostupnost pojedinih burzi i drugo.

Zadavanjem Naloga, Klijent potvrđuje da je svjestan rizika povezanih s tržištem financijskih instrumenata, da mu je Investicijsko društvo prethodno stavio na raspolaganje podatke i informacije koje je zatražio i da mu je na zadovoljavajući način odgovoreno na sva pitanja koja je postavio glede tržišnih okolnosti i financijskih instrumenata na koje se odnosi Nalog, te da mu je Investicijsko društvo uručilo i objasnilo dokument «Financijski instrumenti-prikaz osnovnih svojstava i povezanih rizika» koji se nalazi u prilogu ovih Općih uvjeta kao Prilog B.

14. IZVJEŠTAVANJE KLIJENTA

Investicijsko društvo će Klijentu bez odlaganja dostaviti obavijest o izvršenju svakog Naloga ili dijela Naloga na način koji stranke dogovore (poštom, telefaxom, elektronskom poštom) na adresu ili broj koji odredi Klijent, a najkasnije prvog radnog dana po izvršenju, ili ukoliko je Investicijsko društvo potvrdu primilo od treće strane, najkasnije prvog radnog dana nakon primitka potvrde od te treće strane. Investicijsko društvo je dužno, na zahtjev Nalogodavca, predati mu izvod iz Evidencije naloga koji se odnosi na njegove transakcije.

15. FINANCIJSKI INSTRUMENTI I NOVČANA SREDSTVA KLIJENTA

Investicijsko društvo će s financijskim instrumentima i/ili novčanim sredstvima koje je primilo ili njima raspolaže posljedično izvršenju ili djelomičnom izvršenju odnosno neizvršenju Naloga, postupiti sukladno uputi Klijenta. Klijent i Investicijsko društvo mogu se sporazumjeti da se spomenuti financijski instrumenti i/ili novac koriste za ispunjavanje novih Naloga. U slučaju bilo kakvog drugačijeg korištenja financijskih instrumenata Klijenta, Investicijsko društvo će prethodno upoznati Klijenta sa svojom politikom za korištenje financijskih instrumenata klijenata i pribaviti pisanu suglasnost Klijenta, osim u slučaju kada se namiruju dospelja potraživanja prema Društvu. Posudba financijskih instrumenata Klijenta moguća je samo uz njegov izričiti pisani pristanak.

Novčana sredstva Klijenta drže se na posebnoj vrsti računa grupe 13.

Društvo može izvršiti prijeboj dospeljih potraživanja Klijenta prema Društvu s bilo kojeg računa Klijenta u Društvu koja potraživanja proizlaze iz ili su u vezi s investicijskim uslugama koje su predmet ovih Općih uvjeta. Klijent je suglasan i dopušta da se svi financijski instrumenti i novčana sredstva koja se nalaze kod Investicijskog društva smatraju financijskim osiguranjem u korist Investicijskog društva po poslovnom odnosu koji imaju Klijent i Investicijsko društvo temeljem međusobno sklopljenog Ugovora o pružanju investicijskih usluga odnosno da ih Investicijsko društvo može smatrati financijskim osiguranjem za svaku štetu koja mu nastane uslijed postupanja Klijenta protivna međusobno sklopljenom Ugovoru o pružanju investicijskih usluga.

Društvo je član Fonda za zaštitu ulagatelja

Fond za zaštitu ulagatelja (dalje: Fond) je poseban subjekt uveden na hrvatsko tržište kapitala na temelju odredaba Zakona o tržištu kapitala (NN 88/08, 146/08, 74/09, dalje: ZTK). Njegova je svrha zaštita tražbina ulagatelja, ali ne svih nego samo onih koji su klijenti članova Fonda, i to tražbina koje sam član Fonda nije u mogućnosti isplatiti i/ili vratiti svom klijentu. Operater Fonda je Središnje klirinško depozitarno društvo d.d. (dalje: Operater i/ili SKDD). Ulagatelj je klijent člana Fonda čije su tražbine zaštićene, a radi se u osnovi o svakoj fizičkoj ili pravnoj osobi čija sredstva, u skladu s odredbama ZTK-a, član Fonda drži, administrira ili njima upravlja za račun svog klijenta, u vezi s investicijskom uslugom koju član ima ugovorenu s klijentom.

Tražbine ulagatelja zaštićene su kada ih član Fonda nije u mogućnosti isplatiti i/ili vratiti svojim klijentima u dva slučaja:

1. kad je nad članom Fonda otvoren stečajni postupak, ili
2. ako HANFA utvrdi da je kod člana Fonda nastupila nemogućnost ispunjavanja obveza prema Klijentima na način da ne može izvršiti novčanu obvezu i/ili vratiti financijske instrumente koje je držao za račun klijenta, administrirao ili s njima upravljao, a nije izgledno da će se te okolnosti u dogledno vrijeme bitno promijeniti.

Fond osigurava sljedeće tražbine klijenata:

1. novčane tražbine u kunama i u valutama država članica EU – > radi se o novčanim tražbinama koje član Fonda duguje svom klijentu ili koje pripadaju klijentu, a koje taj član Fonda drži za klijenta vezano za investicijske usluge koje ima s njim ugovorene,
2. financijski instrumenti koji pripadaju klijentu člana Fonda - > radi se o financijskim instrumentima koje član Fonda drži, administrira ili s njima upravlja za račun svog klijenta u vezi s investicijskim uslugama koje ima s njim ugovorene.

Međutim, važno je napomenuti i ovo:

1. držanje sredstava podrazumijeva raspolaganje financijskim instrumentima i novčanim sredstvima klijenta,
2. administriranje sredstvima podrazumijeva uslugu pohrane i administriranja financijskih instrumenata za račun klijenata, uključujući i poslove skrbništva i s tim povezane usluge (kao što je upravljanje novčanim sredstvima, odnosno instrumentima osiguranja),
3. upravljanje sredstvima podrazumijeva vođenje računa portfelja,
4. pozicije koje su na računu vrijednosnih papira registrirane s članom Fonda (članom sudionikom SKDD-a) ne smatraju držanjem, administriranjem ili upravljanjem financijskim instrumentima i nisu zaštićene Fondom.

Tražbine ulagatelja osigurane su do vrijednosti najviše 150.000 kuna po klijentu člana Fonda. Sve zaštićene tražbine do tog iznosa isplatit će se u potpunosti.

U osigurani iznos uključene su i kamate do dana otvaranja stečajnog postupka nad članom Fonda ili dana objave rješenja HANFE o nastanku osiguranog slučaja.

Za detaljnije informacije o radu Fonda za zaštitu ulagatelja obratite se Središnjem klirinškom depozitarnom društvu . www.skdd.hr

16. ČLANSTVO

Investicijsko društvo je član Zagrebačke burze d.o.o. „Središnjeg klirinškog depozitarnog društva d.o.o. i Fonda za zaštitu ulagatelja.

17. STRANA TRGOVANJA

Investicijsko društvo nudi usluge međunarodnog trgovanja financijskim instrumentima putem treće strane odnosno poslovne mreže **Hypo Grupe** (dalje u tekstu: Globalni broker), na način da Nalogodavčev Nalog povjeri odnosno proslijedi Globalnom brokeru sve u skladu sa čl. 11. ovih Općih uvjeta i Politikom za izvršavanje naloga. Svaki nalog za kupnju ili prodaju stranih financijskih instrumenata Investicijsko društvo ima pravo odbiti zaprimiti u slučaju da Investicijsko društvo ocijeni da nije u mogućnosti provesti izvršenje Naloga iz bilo kojeg razloga. Klijent ovlašćuje Investicijsko društvo da izvršenje njegovog naloga za kupnju i prodaju stranih financijskih instrumenata povjeri Globalnom brokeru.

Klijent se upozorava da je trgovanje sa stranim financijskim instrumentima povezano s dodatnim rizicima i troškovima kao što su naročito: tečajni rizik, rizik izvršavanja naloga putem posrednika odnosno zamjenika, politički rizik zemlje u kojoj se izvršava nalog, porezni rizik odnosno porezna davanja na držanje stranih financijskih instrumenata, utjecaj inflacije, nemogućnost zadavanja ili izvršavanja Naloga radi državnih praznika i drugo.

Postupak prijeba i namire kao i rokovi namire kod stranog trgovanja podliježu zakonu, pravilima burze ili organiziranog tržišta i lokalnog klirinškog društva odnosno depozitorija u kojima je konkretna transakcija obavljena. Investicijsko društvo nije odgovorno za eventualnu štetu koja nastane Klijentu zbog djelovanja ili propusta domicilnog registra financijskih instrumenata, Društva skrbnika, Globalnog brokera, burze odnosno uređenog tržišta, multilateralnog sustava, tržišnog operatera i drugih. Zadavanjem naloga za provedbu istih na stranim tržištima financijskih instrumenata Klijent potvrđuje da je svjestan svih naprijed navedenih dodatnih rizika, te da ih prihvaća.

Konverzija valute se vrši po tečaju Hypo-Alpe –Adria banke na dan uplate/isplate.

Kupnja i prodaja vrijednosnih papira na stranim tržištima obavlja se temeljem „Zakona o deviznom poslovanju“(u daljnjem tekstu „Zakon“) za koji je nadležna Hrvatska narodna banka.

Osnovne odredbe Zakona su:

1. poslovanje između rezidenata i nerezidenata u stranim sredstvima plaćanja i u kunama,
2. poslovanje između rezidenata u stranim sredstvima plaćanja,
3. jednostrani prijenosi imovine iz Republike Hrvatske i u Republiku Hrvatsku koji nemaju obilježja izvršenja posla između rezidenata i nerezidenata.

S tim u vezi, Zakonom je navedeno da su ovlaštena društva ona društva koja imaju odobrenje za rad od HANFA-e i obavljaju poslove s vrijednosnim papirima sukladno odredbama Zakona o tržištu kapitala.

Ovlaštena društva mogu temeljem Zakona obavljati transakcije sa vrijednosnim papirima i izvedenicama na stranim tržištima.

Vrijednosnim papirima smatraju se vrijednosni papiri sukladno Zakonu o tržištu kapitala.

(1) Vrijednosni papiri kojima se trguje na tržištu kapitala, u smislu Zakona, jesu dionice, obveznice i drugi dužnički vrijednosni papiri izdani u seriji s rokom dospijeca dužim od jedne godine.

(2) Vrijednosni papiri kojima se trguje na tržištu novca, u smislu Zakona, jesu kratkoročni vrijednosni papiri izdani u seriji s rokom dospijeca do godine dana, kao što su trezorski zapisi,

blagajnički zapisi, komercijalni zapisi, certifikati o depozitima i bankarski akcepti, te dugoročni dužnički vrijednosni papiri kojima je preostali rok dospijeca do godine dana. Društvo obavlja kapitalne poslove na način da kupuje i prodaje vrijednosne papire na tržištima kapitala u svijetu.

U poslove s vrijednosnim papirima ubrajaju se:

1. izdavanje, uvrštenje i prodaja domaćih vrijednosnih papira u inozemstvu,
2. izdavanje, uvrštenje i prodaja stranih vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj,
3. ulaganja rezidenata u vrijednosne papire u inozemstvu,
4. ulaganja nerezidenata u vrijednosne papire u Republici Hrvatskoj.

Plaćanje i naplata u stranim sredstvima plaćanja između rezidenata te između rezidenata i nerezidenata u Republici Hrvatskoj dopušteni su u slučajevima propisanim zakonom ili [odlukom](#) Hrvatske narodne banke.

Pri kupoprodaji stranih vrijednosnih papira – prijenos pokrića za kupovinu stranih vrijednosnih papira odnosno prijenos naplaćenog iznosa od prodanih stranih vrijednosnih papira, između računa investitora i ovlaštenog društva.

Poslovi s izvedenim financijskim instrumentima

(1) Na poslove s izvedenim financijskim instrumentima primjenjuju se odredbe Zakona koje se odnose na poslove koji su podloga za poslove s izvedenim financijskim instrumentima.

(2) Hrvatska narodna banka može propisati uvjete za obavljanje poslova s izvedenim financijskim instrumentima u inozemstvu.

(3) Odredba točke 2. ne odnosi se na banke, investicijska društva, investicijske fondove, društva za osiguranje, mirovinske fondove i ostale financijske institucije čije je poslovanje uređeno posebnim zakonima.

Ulaganja rezidenata u vrijednosne papire u inozemstvu:

Poslovi s vrijednosnim papirima obavljaju se s propisima koji uređuju tržište vrijednosnih papira.

(1) Rezidenti koji imaju status pravne osobe upisuju, uplaćuju, odnosno kupuju i prodaju vrijednosne papire u inozemstvu preko ovlaštenog društva ili preko sudionika na inozemnoj burzi i uređenom javnom tržištu.

(2) Rezidenti fizičke osobe i poduzetnici pojedinci upisuju, uplaćuju, odnosno kupuju i prodaju vrijednosne papire u inozemstvu samo preko ovlaštenog društva.

(3) Rezidenti koji nisu navedeni utočki 5. mogu u inozemstvu kupovati vrijednosne papire koje izdaju države članice OECD-a i međunarodne financijske institucije te domaće vrijednosne papire. Za druge vrijednosne papire koje rezidenti iz ovoga stavka mogu kupovati, Hrvatska narodna banka može odrediti rejting i zemlju izdavatelja te burzu i uređeno javno tržište na kojoj kotiraju.

(4) Način i uvjete obavljanja poslova iz točke 1., 2. i 3. propisuje Hrvatska narodna banka.

(5) Banke, investicijski fondovi, društva za osiguranje, mirovinski fondovi i ostale financijske institucije čije je poslovanje uređeno posebnim zakonima mogu u inozemstvu kupovati vrijednosne papire u skladu s tim zakonima.

Izdavanje, uvrštenje i prodaja stranih vrijednosnih papira u Republici Hrvatskoj

Izdavanje, uvrštenje i prodaja stranih vrijednosnih papira na tržištu kapitala u Republici Hrvatskoj dopušteni su ako je to u skladu s propisima koji uređuju poslovanje s vrijednosnim papirima u Republici Hrvatskoj. Ministar financija može propisati uvjete za izdavanje, uvrštenje i prodaju stranih vrijednosnih papira na tržištu kapitala u Republici Hrvatskoj.

Plaćanja i prijenosi na osnovi kapitalnih poslova

(1) Plaćanja i prijenosi na osnovi kapitalnih poslova slobodni su ako je posao sklopljen i prijavljen u skladu s Zakonom te ako su podmirene sve porezne obveze iz toga posla u Republici Hrvatskoj. Iznimno na prijenos dobiti u inozemstvo, koju nerezident ostvari izravnim ulaganjem primjenjuje se članak 20. stavak 1. Zakona o deviznom poslovanju.

(2) Banka ne smije izvršiti nalog za plaćanje u inozemstvo na temelju isplate dobiti od izravnog ulaganja i na temelju isplate ostatka likvidacijske ili stečajne mase ako bi takvo plaćanje bilo u suprotnosti sa točkom 1.

Obveza izvješćivanja

Rezidenti su dužni, u skladu sa odredbama Zakona i podzakonskih propisa, izvješćivati Hrvatsku narodnu banku o poslovima koje su sklopili s inozemstvom. Ovlaštena društva, Središnje klirinško deponitarno društvo, banke, javni bilježnici i carinska tijela dužni su izvješćivati Hrvatsku narodnu banku i o poslovima trećih osoba sklopljenim sa inozemstvom za koje saznaju obavljanjem svoje djelatnosti, u skladu sa odredbama Zakona i podzakonskih propisa.

Nadzorna knjiga

Rezidenti su dužni voditi nadzornu knjigu o plaćanju i naplati u poslovima iz područja tekućih i kapitalnih transakcija s inozemstvom, neovisno o tome trebaju li podatke koji se u nju unose upisivati u druge knjige i evidencije koje su obvezni voditi prema drugim propisima.

Izvješćivanje o poslovima s vrijednosnim papirima

Ovlašteno društvo i banka skrbnik moraju izvješćivati Hrvatsku narodnu banku o svim poslovima rezidenata s vrijednosnim papirima u inozemstvu i o svim poslovima nerezidenata s vrijednosnim papirima u Republici Hrvatskoj.

Rezidenti izdavatelji dužničkih vrijednosnih papira obvezni su izvješćivati Hrvatsku narodnu banku o izdavanju i prodaji tih vrijednosnih papira u inozemstvu.

18. OPIS PRAVILA POSTUPANJA U SVEZI SPRJEČAVANJA SUKOBNA INTERESA I PRITUŽBE NA RAD INVESTICIJSKOG DRUŠTVA

Investicijsko društvo je donijelo Pravilnik o sprječavanju sukoba interesa koji regulira okolnosti koje predstavljaju ili koje mogu dovesti do sukoba interesa na štetu klijenta, te postupke i mjere koje Društvo kao investicijsko društvo poduzima u svrhu sprječavanja sukoba interesa čije postojanje može štetiti interesima klijenata.

Slijedeće situacije mogu naročito predstavljati sukob interesa:

1. Investicijsko društvo i/ili relevantne osobe mogli bi ostvariti financijsku dobit ili izbjeći gubitak na štetu klijenta;
2. Investicijsko društvo i/ili relevantne osobe imaju interes ili korist od ishoda posla obavljenog za klijenta ili transakcije izvršene za račun klijenta, a koji se razlikuje od interesa klijenta;
3. Investicijsko društvo i/ili relevantne osobe imaju financijski ili neki drugi motiv za pogodovanje interesima drugog klijenta ili grupe klijenata na štetu interesa klijenta;
4. Predmet poslovanja Nalogoprimca ili relevantne osobe je isti kao i predmet poslovanja klijenta;
5. Investicijsko društvo i/ili relevantne osobe primi ili će primiti od osobe koja nije klijent dodatni poticaj na temelju posla obavljenog za klijenta, u vidu novca, roba, usluga i sličnog, a što nije uobičajena provizija ili naknada za taj posao.

"*Relevantna osoba*" u odnosu na Društvo je: osoba koja raspolaže povlaštenim informacijama, koja je u radnom odnosu s Društvom, članovi uprave Društva, osobe s vlasničkim udjelima u društvu, zaposlenici Društva, kao i sve druge fizičke osobe čije su usluge stavljene na raspolaganje Društvu, sve osobe koje su uključene u investicijske usluge i aktivnosti koje Društvo pruža i obavlja, osobe koje su izravno uključene u pružanje usluga Društvu na temelju sporazuma o izdvajanju poslovnih procesa sa svrhom pružanja i obavljanja investicijskih usluga i aktivnosti, osobe u rodbinskoj vezi s naprijed navedenim osobama i to:

- bračni drug relevantne osobe ili bilo koja osoba koja se po nacionalnom pravu smatra izjednačenom s bračnim drugom,
- uzdržavano dijete ili pastorka relevantne osobe i bilo koji drugi srodnik relevantne osobe, koji je s relevantnom osobom proveo u zajedničkom kućanstvu najmanje godinu dana od datuma osobne transakcije.

U cilju sprječavanja sukoba interesa identificirali smo situacije u kojima isti može nastati u obavljanju investicijskih usluga te su uspostavljene mjere koje se smatraju odgovarajuće za sprječavanje sukoba interesa. Investicijsko društvo ima ustrojene interne politike i procedure rada koje primjenjuje prilikom obavljanja poslova s financijskim instrumentima, a koje su izrađene poštujući Zakon i sve podzakonske akte donijete na temelju istog. Politike i procedure rada i organizacijska struktura Investicijskog društva sprječavaju nastanak sukoba interesa naročito radi postojanja: Informacijskih barijera i tzv. Kineskih zidova.

Organizacijska jedinica u kojem se obavljaju poslovi koji su predmet ovih Općih uvjeta je ustrojstveno, organizacijski i računovodstveno odijeljen od ostalih organizacijskih jedinica Društva te su unutar organizacijske jedinice u kojem se obavljaju poslovi s financijskim instrumentima odjeli od kojih se jedinica sastoji također međusobno odijeljeni i onemogućeno je kolanje povlaštenih informacija između pojedinih odjela, odnosno jedinica.

Nadalje, sukladno postojećoj organizacijskoj strukturi Društva i sve druge organizacijske jedinice su ustrojstveno i organizacijski međusobno odijeljeni.

Obavještanje Klijenta o sukobu interesa

U slučajevima kada pravila postupanja propisana Pravilnikom o sprječavanju sukoba interesa i politikama i procedurama rada Investicijskog društva nisu dovoljna da se u razumnoj mjeri osigura sprječavanje nastanka sukoba interesa, Investicijsko društvo kao ovlašteno društvo će obavijestiti Klijenta o vrsti i izvoru sukoba interesa prije početka obavljanja poslova. U slučajevima gdje Investicijsko društvo ocijeni da nije moguće spriječiti nastanak sukoba interesa može odbiti zaprimiti Nalog.

U slučaju da Klijent procijeni da je mogućnost nastanka sukoba interesa vjerojatna, te da može štetiti njegovim financijskim interesima, može u svakom trenutku odustati od suradnje sa Društvom, u skladu s zasnovanim ugovornim odnosom.

Pritužbe na rad Investicijskog društva

Klijent može uputiti Investicijskom društvu pritužbe na rad pisanim putem na adresu EA SISTEM d.o.o./Investicijsko Društvo, Gažanski trg 8/III, Karlovac .

Investicijsko društvo će nastojati obraditi zaprimljene pritužbe u roku od sedam dana od dana zaprimanja iste.

19. KONTAKT PODACI INVESTICIJSKOG DRUŠTVA:

EA SISTEM d.o.o.
Gažanski trg 8/III
47 000 Karlovac

Tel: 047/415-890
FaX: 047/415-891

E-mail: ea.sistem@ka.t-com.hr
web stranica: www.easistem.hr

Račun za uplatu predujma: 2500009-1301133405

Opis plaćanja: avans za kupnju dionica

Model:12

Poziv na broj: Vaš JMBG (jedinstveni matični broj građana) ili OIB od 2010.godine.

Investicijsko društvo zadržava pravo jednostrane izmjene Kontakt podataka o čemu će izvijestiti Klijenta stavljanjem obavijesti na svoju web stranicu www.easistem.hr

20. STUPANJE NA SNAGU

Ovi Opći uvjeti stupaju na snagu dana 30.06.2009. Danom stupanja na snagu ovih Općih uvjeta prestaju se primjenjivati Opći uvjeti naloga za kupnju ili prodaju vrijednosnih papira od 2007.g.

21. ISTICANJE, IZMJENA UVJETA

Ovi Opći uvjeti izloženi su javno u prostorijama Investicijskog društva te na Internet stranici www.easistem.hr

Investicijsko društvo može u svakom trenutku jednostrano izmijeniti ove Opće uvjete. Sve izmjene biti će objavljene na www.easistem.hr

EA SISTEM d.o.o.

Prilog A

POLITIKA IZVRŠAVANJA NALOGA

EA SISTEM d.o.o. (dalje u tekstu "Društvo") Investicijsko Društvo je ovlašteno za pružanje, između ostalog, slijedećih investicijskih usluga:

1. zaprimanje i prijenos naloga u svezi jednog ili više financijskih instrumenata
2. izvršavanje naloga za račun klijenata
3. upravljanje portfeljem
4. poslove skrbništva i s tim povezane usluge

Ovom politikom daje se prikaz mjera i postupaka koji Banci omogućavaju ažurno i korektno postupanje s nalogima klijenata za kupnju ili prodaju financijskih instrumenata.

1) ZNAČENJE ODREĐENIH POJMOVA

Nalog je izjava volje Klijenta upućena Investicijskom društvu da za njega (u svoje ime i za račun Klijenta) kupi ili proda financijske instrumente.

Prihvaćeni nalog je sklopljeni ugovor između Klijenta i Investicijskog društva kojim se Investicijsko društvo obvezuje poduzeti radnje s ciljem zaključivanja Ugovora o kupnji ili prodaji financijskih instrumenata u skladu s Nalogom i za račun Klijenta, a Klijent se obvezuje za obavljanje tih poslova platiti naknadu.

Jednostavni financijski instrumenti uključuju dionice, instrumente tržišta novca, obveznice, udjele u otvorenim investicijskim fondovima, te ostale instrumente sukladno čl. 71. Zakona o tržištu kapitala.

2) PRIORITET NALOGA

Prilikom izvršavanja svojih obveza koje proizlaze iz Evidencije prihvaćenih naloga, Društvo je dužno za usporedive naloge pridržavati se prioriteta iz Evidencije naloga. Prioritet usporedivih naloga utvrđuje se redoslijedom prihvaćanja, tako da Nalog koji je ranije prihvaćen ima prioritet pred Nalogom koji je prihvaćen kasnije. Redoslijed ispunjenja naloga (sklapanja transakcija financijskim instrumentima kojima se izvršava Nalog) ovisi o uvjetima na tržištu, uputama koje je klijent dao Društvu u Nalogu, vrsti klijenta, vrsti financijskog instrumenta, te o politici izvršenja koju Društvo primjenjuje kako bi Nalog ispunila na način najpovoljniji za klijenta.

3) IZVRŠAVANJE LIMITIRANOG NALOGA KLIJENTA

Limitirani nalog Klijenta je nalog za kupnju ili prodaju određene količine financijskih instrumenata na određenom tržištu po cijeni navedenoj u Nalogu ili po cijeni koja je za klijenta povoljnija. Društvo je dužno prihvaćeni limitirani nalog bez odgode objaviti na način lako dostupan ostalim sudionicima, izlaganjem takvog naloga na trgovinski sustav tržišta, uz mogućnost izvršenja kada za to nastupe tržišni uvjeti.

U slučaju da je predmet limitiranog naloga jednostavni financijski instrument kojim se organizirano trguje na Zagrebačkoj burzi, Društvo će takav nalog izložiti bez odgode na trgovinski sustav Zagrebačkoj burze, osim ako Klijent nije dao izričito drugačiju uputu.

U slučaju da je predmet limitiranog naloga jednostavni financijski instrument kojim se organizirano trguje na inozemnim tržištima, Društvo će takav nalog bez odgode proslijediti na izvršenje Globalnom brokeru, a sve u skladu s Općim uvjetima Društva za zaprimanje, prijenos i izvršavanje naloga za kupnju ili prodaju financijskih instrumenata.

Klijent se izričito upozorava da Društvo kod izvršavanja naprijed opisanog limitiranog naloga neće primjenjivati politiku najpovoljnijeg izvršenja Naloga, koja slijedi dalje u tekstu. Ovo iz razloga jer se limitirani nalog izvršava temeljem izričite upute Klijenta te se stoga obveza postizanja najpovoljnijeg ishoda za Klijenta smatra ispunjenom.

4) IZVRŠAVANJE TRŽIŠNOG NALOGA KLIJENTA

Tržišni nalog Klijenta je nalog za kupnju ili prodaju određene količine financijskih instrumenata po tržišnoj cijeni. Takav nalog se ispunjava po tržišnoj cijeni, pri čemu je tržišna cijena ona koja se postigne spajanjem Klijentove ponude sa suprotnim ponudama koje već postoje u trgovinskom sustavu relevantnog tržišta dok se ne ispuni cjelokupna količina navedena u nalogu. Ukoliko u sustavu više nema suprotnih ponuda s kojom bi se tržišni nalog mogao spojiti, preostala količina se briše. Pri izvršavanju ovakvog naloga primjenjivat će se odredbe točke 5. – najpovoljnije izvršenje naloga.

5) NAJPOVOLJNIJE IZVRŠENJE NALOGA

Društvo se obvezuje poduzimati sve razumne korake za postizanje najpovoljnijeg ishoda za Klijenta i pritom će u obzir uzeti slijedeće elemente važne za izvršenje naloga:

- kategorizaciju klijenta
- cijenu financijskog instrumenta
- troškove, brzinu i vjerojatnost izvršenja
- troškove, brzinu i vjerojatnost namire
- veličinu i vrstu naloga kao i sve ostale okolnosti relevantne za izvršenje naloga

'Kategorizacija klijenta'

Sukladno Zakonu o tržištu kapitala (NN 88/08, 146/08) EA SISTEM d.d razvrstava svoje klijente u slijedeće kategorije ulagatelja obzirom na njihovo znanje, iskustvo, financijsku situaciju i ulagačke ciljeve:

- 1) **male ulagatelje** (sve pravne i fizičke osobe koje ne ispunjavaju uvjete iz čl. 61. ili čl. 63.st.3. Zakona)
- 2) **profesionalne ulagatelje** (pravne osobe koje zadovoljavaju uvjete iz čl. 61. Zakona)
 - a) profesionalni ulagatelj - kvalificirani Nalogodavatelj (subjekti navedeni u čl. 73. Zakona)
 - b) profesionalni ulagatelj (pravne osobe iz čl. 61.st.2.toč. 2 Zakona)

Profesionalnim ulagateljem smatra se klijent koji posjeduje dovoljno iskustva, znanja i stručnosti za samostalno donošenje odluka o ulaganjima i pravilnoj procjeni s time povezanih rizika, stoga se Društvo za naloge profesionalnih klijenata ne obvezuje primjenjivati ovu politiku (čl. 72. ZTK).

Mali ulagatelj ima pravo na veći stupanj zaštite od profesionalnog ulagatelja, stoga će Društvo prilikom pružanja usluga za financijske instrumente koji se ne smatraju jednostavnima, od klijenta zatražiti podatke o njegovom znanju i iskustvu na području investicija, a kako bi mogla procijeniti jesu li određeni proizvod ili investicijska usluga prikladni za klijenta.

'Cijena'

Obveza postizanja najpovoljnije cijene ovisi o nekoliko faktora, a između ostalog o vrsti trgovinskog sustava te vrsti pravila po kojima se financijskim instrumentima na istima trguje. Ukoliko se na trgovinskom sustavu primjenjuje sustav kontinuiranog trgovanja, cijena će biti rezultat redovitog sučeljavanja ponude i potražnje u kojem svi sudionici mogu istovremeno davati ponude za kupnju i/ili prodaju vrijednosnih papira, a trgovinski sustav neprekidno uspoređuje ponude te ih, kada je to moguće, povezuje u transakcije.

Određenim financijskim instrumentima, osobito manje likvidnima, može se trgovati u posebnoj režimu trgovine, a kojem je cilj ustanovljavanje što realnije i reprezentativnije cijene određenog vrijednosnog papira u trgovinskom danu. Konačna cijena ne mora biti jednaka najvišoj kupovnoj ili najmanjoj prodajnoj, a ovisi i o količinama u ponudama.

'Troškovi, brzina i vjerojatnost izvršenja'

Trošak izvršenja naloga određuje se kao naknada koju Klijent plaća Investicijskom društvu, te ostale naknade vezane uz izvršenje, kao što su naknada tržištu, naknada agentu za namiru, naknada drugom društvu u slučaju da se nalog prenosi na izvršenje trećoj osobi. Prilikom obveze postizanja najboljeg ishoda za Klijenta, Društvo će u obzir prvenstveno uzeti ostale naknade vezane uz izvršenje Naloga. Naknade ovise o mjestima izvršenja, vrsti financijskih instrumenata te segmentu trgovanja.

Brzina izvršenja ovisi o tržišnim uvjetima, tako da Društvo u ovom pogledu brzinu određuje kao vremenski interval od prihvaćanja Naloga i njegovog prijenosa na relevantno mjesto izvršenja. Društvo se obvezuje na izlaganje u najkraćem mogućem roku, osim ukoliko Klijent ne naloži Društvu drugačije.

Vjerojatnost izvršenja vezana je uz likvidnost određenog financijskog instrumenta.

'Troškovi, brzina i vjerojatnost namire'

Društvo je u vidu postizanja najpovoljnijeg rezultata za klijenta osigurala uredno članstvo pri SKDD d.o.o. za transakcije sklopljene na Zagrebačkoj burzi. Za inozemna trgovanja Društvo je omogućila klijentima uslugu skrbništva nad takvim financijskim instrumentima kod sebe, te će Društvo kao Društvo skrbnik provoditi namiru Klijentovih transakcija uz posredovanje svojeg globalnog skrbnika koji je član nekoliko međunarodno priznatih i uvažanih agenata za namiru koji osiguravaju namiru izvršenih transakcija sukladno priznatim pravilima namire na razvijenim tržištima.

Uzimanjem u obzir svih gore navedenih elemenata, Društvo postizanje najpovoljnijeg ishoda za klijenta određuje u odnosu na ukupne troškove transakcije, a koji obuhvaćaju **cijenu financijskog instrumenta te troškove koji su izravno povezani s izvršenjem naloga.**

Obzirom na gore navedenu politiku najpovoljnijeg izvršenja, Društvo određuje slijedeća mjesta izvršenja naloga:

Financijski instrument: dionice	Regija	Mjesto izvršenja	Način izvršavanja naloga
	Hrvatska	Zagrebačka burza	direktno članstvo
	Austrija	Vienna stock exchange	brokera Hypo Grupe
	Njemačka	Xetra - Frankfurt SE*	brokera Hypo Grupe
	Europska unija	Frankfurt SE (ukoliko postoji likvidno uvrštenje); inače domicilno tržište	brokera Hypo Grupe
	Srbija	Beograd SE	brokera Hypo Grupe
	Crna Gora	Podgorica SE	brokera Hypo Grupe
	Bosna i Hercegovina	Sarajevo SE	brokera Hypo Grupe
	Bosna i Hercegovina	Banja Luka SE	brokera Hypo Grupe
	Makedonija Skopje	Skopje SE	lokalni korespodentni broker
	Ostala svjetska tržišta	Frankfurt SE (ukoliko postoji likvidno uvrštenje); inače domicilno tržište	lokalni korespodentni broker

*SE-stock exchange-tržište financijskim instrumentima (burza)

Financijski instrument	Regije	Mjesto izvršenja	Način izvršavanja naloga
obveznice	Hrvatska	Zagrebačka burza	direktno članstvo
	Austrija		preko brokera Hypo Grupe
	Njemačka	OTC*/ Bloomberg	preko brokera Hypo Grupe
	Europska unija	sustav/partner/izdavatelj	preko brokera Hypo Grupe
	Ostala svjetska tržišta		
Fondovi i ETF	Hrvatska	Zagrebačka burza/ društva za upravljanje fondovima	direktno članstvo
	Austrija	OTC	preko brokera Hypo Grupe
	Njemačka	OTC	preko brokera Hypo Grupe
	Europska unija	OTC	preko brokera Hypo Grupe
	Ostala svjetska tržišta	OTC	preko brokera Hypo Grupe

OTC- over the counter = izvanburzovna trgovina financijskim instrumentima; izvršavanja naloga izvan uređenog tržišta

Društvo ne jamči da će Nalog uvijek biti izvršen na gore navedenim tržištima. Ukoliko se financijskim instrumentom prestane trgovati na određenom mjestu trgovanja ili se privremeno obustavi, Društvo će u cilju ostvarenja najboljeg interesa za Klijenta, Nalog izvršiti na zamjenskom tržištu i o tome obavijestiti Klijenta. Ukoliko zamjensko tržište ne postoji i Nalog nije moguće proslijediti ili izvršiti, Društvo će nakon što o tome primi obavijest od treće strane, istu proslijediti Klijentu, te se Nalog smatra otkazanim radi nemogućnosti izvršenja. Društvo ne odgovara Klijentu za bilo kakvu štetu koja za istog može nastati radi naprijed opisane nemogućnosti izvršenja Naloga.

Ukoliko Klijent važnost elemenata za izbor mjesta izvršenja procjeni drugačije od Društva i izrazi želju za izvršenjem Naloga na mjestu različitom od gore navedenih u tabeli, **tada je dužan uputiti Društvu jasnu instrukciju o mjestu izvršenja njegovog Naloga, a čime je Društvo u nemogućnosti ishoditi najpovoljniji rezultat za Klijenta** sukladno svojoj politici izvršavanja Naloga.

6) PRIDRUŽIVANJE NALOGA

Društvo zadržava pravo pridruživanja Naloga Klijenta drugom prihvaćenom Nalogu Klijenta ili Nalogu za vlastiti račun, isključivo u slučaju da nije izgledno da će pridruživanje naloga i transakcija štetiti interesima bilo kojeg Klijenta čiji se nalog pridružuje. Radi korektne alokacije, Društvo će pridružiti naloge jedino u slučaju kada po istima može postići jednaku cijenu. Ukoliko se nalozi djelomično izvrše, alokacija transakcija će se izvršiti na prihvaćene naloge uzimajući u obzir vrijeme prihvata naloga, čime će ranije prihvaćeni nalog imati prednost.

U slučaju da Društvo pridružuje vlastiti Nalog jednom ili više prihvaćenih Naloga Klijenata te takav zbirni nalog djelomično izvrši, Društvo će odnosne transakcije alocirati na način da Klijent ima prednost u odnosu na vlastite naloge Investicijskog društva.

Prilog B

FINANCIJSKI INSTRUMENTI – PRIKAZ OSNOVNIH SVOJSTAVA I POVEZANIH RIZIKA

U ovom dokumentu dajemo Vam prikaz osnovnih instrumenata na tržištu kapitala, prikaz njihovih osnovnih svojstava, kao i ulagačkih rizika koji ih prate. Sve rizike koji se mogu javiti kod ulaganja u financijske instrumente nažalost nije moguće u cijelosti pobrojati, stoga navodimo za Vas najznačajnije i najčešće, a kako biste prepoznali koje ulaganje bi Vama kao investitoru bilo najprihvatljivije.

Molimo Vas pažljivo pročitajte ovaj dokument, te se u slučaju nejasnoća ili nedoumica konzultirajte s Vašim brokerom ili investicijskim savjetnikom koji će Vam rado odgovoriti na Vaša pitanja.

Osnovni motiv ulaganja je zarada. Zlatno pravilo investiranja govori da je potencijalni povrat od svakog ulaganja izravno povezan sa stupnjem rizičnosti. U pravilu, što je veći potencijalni povrat to je veći i stupanj rizičnosti. Ulaganjem u više različitih vrsta financijskih instrumenata smanjit ćete ukupnu rizičnost Vašeg portfelja (načelo diversifikacije rizika). Neophodno je prije bilo kakvog ulaganja u financijske instrumente, upoznati se sa svim rizicima koje takvo ulaganje prate.

Pretpostavlja se da je svatko tko ulaže na tržištu kapitala svjestan rizika povezanih s investiranjem vlastite imovine, kao i posljedica koje iz toga proizlaze. Društvo nije ovlaštena

davati porezne savjete uz ulaganja, stoga je svaki klijent odgovoran za ispravno ispunjavanje vlastitih poreznih obveza povezanih s ulaganjem svoje imovine.

Općenito govoreći, rizik ulaganja na tržištu kapitala je vjerojatnost ili mogućnost da prinos od ulaganja bude nezadovoljavajući ili negativan.

OBVEZNICE

(osnovna svojstva i rizici)

Obveznica je dugoročan financijski instrument s rokom dospjeća iznad godine dana te investitor kupnjom obveznice postaje kreditor izdavatelja obveznice.

Obveznice se izdaju uz određenu kuponsku kamatu (nominalnu kamatnu stopu) koja je uglavnom određena Općim tržišnim uvjetima u vrijeme primarne emisije.

Osnovna obilježja obveznice

1. Nominalna vrijednost - iznos novca koji će vlasnik obveznice dobiti u trenutku dospjeća obveznice.
2. Nominalna (kuponska) kamatna stopa - stopa po kojoj se obračunava i isplaćuje kamata
3. Datum dospjeća - datum na koji izdavatelj obveznice mora isplatiti glavnici vlasnicima obveznica.

Cijena obveznica

Cijena obveznice se iskazuje u postotku nominalnog iznosa na koji obveznica glasi. Prvenstveno ovisi o sposobnosti izdavatelja da podmiruje svoju obvezu po kamatama i glavnici te o ponudi i potražnji. Međutim, jedan od općenitih čimbenika koji utječu na cijenu obveznice jesu prevladavajuće tržišne kamatne stope. Cijena obveznica na sekundarnom tržištu kotira se kao "čista cijena" (clean price), što znači da ona ne sadrži obračunate kamate. Cijena koja uključuje obračunatu kamatu naziva se ukupna ili fakturna cijena (dirty price).

Prinos obveznica

Kuponski ili nominalni prinos je utvrđena kamatna stopa koju se izdavatelj obvezuje platiti vlasniku obveznice.

Tekući prinos

Investicijska se odluka ne donosi samo na osnovi nominalnog prinosa (nominalne kamatne stope) obveznice, već i na osnovi cijene po kojoj se obveznica u danom trenutku trguje.

To je pokazatelj koji govori kakva je tržišna kamatna stopa na obveznice, odnosno kolika je stopa povrata na iznos investiran u obveznicu. Ovaj prinos uzima u obzir promjenu cijene obveznice te se dobije tako da se godišnji prihod od kamata podijeli sa tržišnom vrijednošću obveznice. Budući da je iznos godišnje isplaćene kamate tijekom trajanja obveznice uvijek jednak, tekući se prinos mijenja ovisno o tržišnoj cijeni.

Ako kamatne stope na tržištu rastu, cijena postojećih obveznica pada zato što stara obveznica vrijedi manje od tek izdane obveznice s većom kuponskom kamatom. Pri padu kamatnih stopa na tržištu događa se obrnuto: cijena postojećih obveznica raste jer vrijede više od novih obveznica s nižom nominalnom kamatnom stopom.

Prema tome, cijena i prinos obveznice obrnuto su proporcionalne veličine: ako tržišna cijena pada, tekući prinos raste i obrnuto -tekući prinos pada kada raste tržišna cijena.

Prinos do dospijeca

Ukoliko investitor kupi obveznicu na sekundarnom tržištu (npr. putem brokera na Zagrebačkoj burzi), te je odluci čuvati do dospijeca, on će uz kamatu ostvariti i dobitak (u slučaju kupovine po cijeni manjoj od nominalne, odn. diskontne obveznice) ili gubitak (u slučaju kupovine po cijeni većoj od nominalne, odn. premijske obveznice).

Kakvom tipu investitora odgovaraju obveznice kao oblik ulaganja?

Obveznice su pogodan oblik ulaganja za investitore s **niskom sklonošću prema riziku** te za smanjenje ukupnog rizika pri diversifikaciji portfelja. Naime, obveznice, za razliku od dionica, nose svojim vlasnicima fiksne prinose - kamate.

Rizici ulaganja u obveznice:

Obveznice su s aspekta preuzimanja rizika sigurniji oblik ulaganja od dionica, ali s druge strane nose znatno manje prinose. Potencijalni kupci obveznica trebaju prije investiranja pažljivo razmotriti podatke navedene u prospektu izdanja.

1. **Tržišni rizik** (rizik od promjena kamatnih stopa i tržišne cijene koja ovisi o ponudi i potražnji za tom obveznicom)
2. **Kamatni rizik** (što je dulje vrijeme do dospijeca, obveznice su više izložene kamatnom riziku, riziku od promjene kamatnih stopa)
3. **Kreditni rizik** (rizik da izdavatelj obveznica neće moći podmiriti svoje obveze, tj. plaćati kamatu i isplatiti glavnici)
4. **Rizik likvidnosti tržišta** (neusklađenost ročnosti i valute može dovesti do nemogućnosti izvršavanja obveza izdavatelja)
5. **Devizni rizik** (ako je obveznica denominirana u stranoj valuti onda i tečaj može značajno utjecati na prinos obveznice)
6. **Politički ili pravni rizik** (politički rizik ovisi o političkim odnosima Republike Hrvatske sa susjedima i svijetom, o procesu integracije u EU te odnosi između zakonodavne i sudbene vlasti. Kao rizik se očituje i rizik promjene zakonodavnog okvira i propisa)
7. **Viša sila** (podrazumijevaju se događaji koji imaju negativan utjecaj na poslovanje izdavatelja. Ti negativni događaji su: rat, terorističko djelovanje, klimatske i prirodne pojave i sl.)

INSTRUMENTI TRŽIŠTA NOVCA

(osnovna svojstva i rizici)

Novčano tržište podrazumijeva tržište novca i tržište kratkoročnih dužničkih instrumenata koji nose kamatni prinos i imaju rok dospijeca do jedne godine. Postoje radi prijenosa sredstava pojedinaca, korporacija i jedinica vlasti s kratkoročnim viškom sredstava ekonomskim subjektima s kratkoročnom potrebom za sredstvima. Tržište novca čine kratkoročni vrijednosni papiri, kratkoročni krediti te međunarodno tržište novca.

Kratkoročni vrijednosni papiri na tržištu novca su blagajnički ili trezorski zapisi, komercijalni zapisi te certifikati o depozitu. Instrumentima tržišta novca trguje se više nego dugoročnim vrijednosnicama, pa su ti instrumenti likvidniji.

Kratkoročne vrijednosnice bilježe manje promjene cijena što ih čini sigurnijima za ulaganje. Društva i poduzeća aktivno koriste instrumente novčanoga tržišta kako bi ostvarili kamatni prihod na povremene viškove novčanih sredstava.

Cijena

Tržišna cijena instrumenta tržišta novca ovisi o kamati koju nosi, o ekonomskom razvoju izdavatelja kao i o kretanju kamatnih stopa. Tako na primjer, ako kamatne stope za usporediva dospijeca rastu, cijena instrumenta će pasti, i obrnuto, cijena instrumenta će rasti ako kamatne stope za usporediva dospijeca padaju.

Prinos

Prinos instrumenata tržišta novca u velikoj mjeri je sličan prinosu od ulaganja u obveznice, a koji je prethodno detaljno opisan.

Kakvom tipu investitora odgovaraju instrumenti tržišta novca kao oblik ulaganja?

Ulaganje u instrumente tržišta novca karakterizira izrazito niska rizičnost stoga su pogodan oblik ulaganja za investitore s **niskom sklonošću prema riziku** te za smanjenje ukupnog rizika pri diversifikaciji portfelja.

Rizici ulaganja u instrumente tržišta novca:

Strategija ulaganja u kratkoročne vrijednosne papire i druge instrumente tržišta novca ulagatelja izlaže prvenstveno tržišnom i kreditnom riziku.

1. Tržišni rizik ili rizik promjene cijene financijskog instrumenta podrazumijeva mogućnost gubitka kapitala uslijed promjene cijene vrijednosnice na tržištu. Cijena može fluktuirati čak i ako se čimbenici, kao što su isplate kamata, konkurentski položaj ili ostali čimbenici financijskog rizika, nisu promijenili.

2. Rizik likvidnosti se odražava pretežno u teškoćama u prodaji ako tržište ne prima ili ne ponudi odgovarajuće karakteristike, cijenu ili kvalitetu financijskog instrumenta što je naročito naglašeno na primarnom, tj. emisijskom tržištu.

3. Kreditni rizik predstavlja vjerojatnost da izdavatelj financijskog instrumenta neće u cijelosti ili djelomično podmiriti svoje obveze.

4. Viša sila predstavlja događaje koji imaju negativan utjecaj na poslovanje izdavatelja. Ti negativni događaji su: rat, terorističko djelovanje, klimatske i prirodne pojave i sl.

DIONICE

(osnovna svojstva i rizici)

Svojstva

Dionice su vlasnički, prenosivi financijski instrumenti s varijabilnim prihodom. Nemaju unaprijed utvrđeno dospjeća i povrat uloženog iznosa. Dionice izdaju dionička društva, a one predstavljaju dio temeljnog kapitala dioničkog društva. Kupnjom dionica postajete suvlasnikom društva čije ste dionice kupili. To znači da ste u proporcionalnom udjelu vlasnik imovine kojom društvo raspolaze. Suvlasništvo u društvu daje vam pravo upravljanja kao i pravo na proporcionalno sudjelovanje u dobiti društva.

Razlikujemo dvije vrste dionica: redovne i povlaštene.

Redovne (obične) dionice svojim imalcima daju pravo na upravljanje i pravo na sudjelovanje u dijelu dobiti (dividendi).

Povlaštene dionice imaju obilježja i redovnih dionica i obveznica. U pravilu imaju prioritet pred redovnicima pri isplati dividende, prvenstvo naplate u postupku stečaja, ali nemaju pravo glasa na skupštini, što znači da nemaju pravo odlučivanja o pitanjima upravljanja dioničkim društvom.

Cijena

Jedna od najbitnijih odlika dionice je njena utrživost. Tržišna cijena dionice je rezultat ponude i potražnje na tržištu kapitala. Ako je potražnja određenih dionica veća, a ponuda slabija, onda će cijena dionica rasti, i obrnuto, slabljenjem potražnje i jačanjem ponude dionica, vrijednost dionica pada.

Povrat ulaganja

Potencijalni povrat od ulaganja u dionice izravno je povezan sa stupnjem rizičnosti. U pravilu, što je veći potencijalni povrat to je veći i stupanj rizičnosti investiranja u dionice. Prednosti ulaganja u dionice najviše se iskazuju kada društvo čiji ste suvlasnik pozitivno posluje, tj. kada stvara dobit. Tada se korist dioničara očituje povećanjem vrijednosti dionice i/ili isplatom dividende.

Društvo u pravilu zadržava dio ostvarene dobiti koju npr. ulaže u novu imovinu, uz očekivanje veće dobiti u sljedećim poslovnim godinama. Drugi dio ostvarene dobiti društvo može isplatiti na račune svojih dioničara – isplata dividende, no to nije zakonska obveza društva.

Ukoliko tržišna cijena vaše dionice raste, tada će vaš povrat predstavljati razliku između tržišne i nabavne cijene.

Dionice predstavljaju financijske instrumente u kojima su sadržana određena prava imatelja dionice:

- ❖ isplata dividende
- ❖ glas na skupštini dioničara
- ❖ pravo prvokupa
- ❖ pravo na izvještavanje
- ❖ udio u likvidacijskoj masi

Rizici ulaganja u dionice

Kupnja i prodaja dionica pretpostavlja preuzimanje **značajnih rizika**.

Nezadovoljavajući ili negativan prinos može nastati djelovanjem sljedećih Općih rizika:

1. rizik smanjenja vrijednosti financijskog instrumenta uslijed globalnih i/ili regionalnih recesija
2. tečajnih rizika, odnosno rizik promjene tečaja

3. rizici koji ovise o promjeni rejtinga određene zemlje, i to kao:
 - rizik izostanka plaćanja duga određene zemlje
 - politički rizik, uključujući i rizik neočekivanih regulatornih promjena koje utječu na tržište kapitala i položaj ulagača
4. rizik smanjenja vrijednosti financijskog instrumenta uslijed općeg rasta cijena (rizik inflacije)
5. rizik nemogućnosti prodaje financijskog instrumenta zbog smanjenje potražnje ili neefikasnosti tržišta (rizik likvidnosti)
6. rizik smanjenja vrijednosti dionice zbog pada kreditnog rejtinga izdavatelja (rizik izdavatelja)
7. rizik smanjenja ili potpunog gubitka vrijednosti dionice zbog otvaranja stečajnog postupka nad izdavateljem (rizik stečaja)
8. rizik promjene vrijednosti dionice zbog špekulativnih aktivnosti velikih investitora i velikih korporativnih akcija na burzi (rizik psihologije tržišta)
9. rizik promjene i/ili uvođenja novih regulatornih ograničenja ili obaveza vlasnicima dionica od strane države i nadležnih tijela (rizik promjene poreznih propisa)
10. rizik kvara na informatičkim sustavima i/ili rizik prekida komunikacijskih veza između banaka, centralnih depozitorija i/ili klirinških kuća, uređenih javnih tržišta, MTP i sistemskog internalizatora (tehnički rizik)
11. rizik namire uslijed neispunjavanja obveza jedne od ugovornih strana u transakciji
12. rizik pada vrijednosti dionice uslijed uobičajenih periodičnih kretanja cijena na tržištu (rizik volatilnosti)
13. rizik neisplate dividende financijskih instrumenata

Kojem tipu investitora odgovara ulaganje u dionice?

Obzirom na velik broj rizika povezanih s ulaganjem u dionice, ova vrsta financijskih instrumenata prikladna je investitorima koji očekuju viši prinos na svoje ulaganje, ali su pritom spremni preuzeti i **visoku razinu rizika**. Obzirom da stjecanjem dionica u proporcionalnom udjelu postajete i vlasnikom imovine kojom društvo raspolaže, takvo suvlasništvo u društvu daje Vam pravo upravljanja kao i pravo na proporcionalno sudjelovanje u dobiti društva, što nije slučaj kod ostalih vrsta financijskih instrumenata.

JEDINICE U SUBJEKTIMA ZA ZAJEDNIČKA ULAGANJA

(osnovna svojstva i rizici)

Subjekt za zajednička ulaganja označava takve subjekte koji su dobili odobrenje agencije za nadzor financijskih usluga sukladno zakonu koji uređuju uvjete osnivanja i rada fondova i društva za upravljanje. Dakle pojednostavljeno rečeno, to su fondovi kojima upravljaju društva za upravljanje.

Udjeli u investicijskim fondovima

Investicijski fondovi su financijske organizacije ili institucionalni investitori koji prikupljaju sredstva svojih ulagača, a potom ih ulažu u kratkoročne i dugoročne investicije, odnosno u različite financijske instrumente.

Prema načinu prikupljanja sredstava razlikujemo:

- **otvorene investicijske fondove** - ulaganje i isplata iz fonda je moguća u svakom trenutku

· **zatvorene investicijske fondove** - izdaju i prodaju udjele u relativno kratkom i vremenski ograničenom razdoblju po odgovarajućoj ponuđenoj cijeni; broj udjela je točno utvrđen (za razliku od otvorenog), ne otkupljuje udjele već se dionicama fonda trguje na burzi.

Udjeli u investicijskim fondovima osiguravaju imateljima udjela suvlasnička prava u investicijskom fondu. Investicijski fondovi ulažu u različite vrste imovine ovisno o uvjetima koji su propisani u prospektu i statutu fonda prilikom izdanja. Jedno od glavnih načela prilikom ulaganja Investicijskih fondova je načelo diversifikacije rizika, tako da se sredstva dioničara odnosno udjelničara ulažu u više različitih vrijednosnih papira i u više različitih vrsta financijskih instrumenata ovisno o stupnju rizičnosti ulaganja svakog Investicijskog fonda.

Povrat od ulaganja

Povrat od ulaganja u investicijske fondove ne može se unaprijed točno predvidjeti. Sastoji se od kretanja vrijednosti udjela - NAV-a (**Net Asset Value**).

NAV je vrijednost ukupne imovine fonda podijeljena s brojem udjela, odnosno dionica. Samo kretanje vrijednosti udjela ovisi o nizu faktora, a među najznačajnijim faktorima su:

1. ulagačka politika fonda (navedena u statutu i prospektu fondova)
2. tržišna vrijednost pojedine imovine u fondu.

Pri ulaganju u Investicijske fondove svaki pojedini ulagatelj ulaže svoja sredstva u onu vrstu fondova s obzirom na vrstu rizika koju želi izabrati i spreman je snositi. Iz toga slijedi da je različita rizičnost uložene imovine u investicijske fondove, obzirom na različitu rizičnosti vrste fonda te njihovim politikama ulaganja.

Rizici ulaganja u jedinice u subjektima za zajednička ulaganja

1. **Rizik cijene** - cjelokupna imovina fonda je podijeljena na jednake dijelove - udjele. Svaki udjel je u stvari proporcionalni dio u ukupnoj imovini otvorenog investicijskog fonda. Vrijednost udjela se mijenja ovisno o promjeni tečaja vrijednosnih papira koji su u portfelju otvorenog investicijskog fonda. Vrijednost udjela se računa tako da se da se podijeli neto imovina fonda s ukupnim brojem udjela u opticaju na isti dan. Udjeli u otvorenim fondovima se mogu prodati po otkupnoj cijeni utvrđenoj na dan prodaje. U izvanrednim okolnostima otkup se može obustaviti dok se ne rasproda imovina iz fonda i ne primi naknada za tu prodaju

2. **Rizik ulaganja** u fondove ovisi o kretanjima cijena na tržištima kapitala (kretanju imovine u koju je fond uložio sredstva), kao i samih tržišta kapitala te o ulagačkoj politici fonda.

3. **Rizik likvidnosti** – javlja se kada investicijski fond nije u mogućnosti otkupljivati udjele u fondu u redovnom roku iz razloga što nije u mogućnosti unovčiti svoju imovinu bez većih negativnih posljedica.

4. **Rizik promjene tečaja (valutni rizik)** – je rizik promjene vrijednosti imovine fonda u odnosu na obračunsku valutu radi negativnog kretanja tečaja financijskih instrumenata denominiranih u različitim valutama

5. **Operativni rizik** – odnosi se na nepravilnosti koje mogu nastati u poslovanju Društva za upravljanje te tako stvoriti nepovjerenje investitor u fondove

6. **Politički rizik** – politička događanja mogu imati negativan utjecaj na kretanja tržišta kapitala i smanjiti vrijednost imovine fonda. Politički rizik je sistemski rizik i društvo za upravljanje se ne može od njega zaštititi

7. **Rizik promjene propisa** – promjene poreznih, ulagačkih i drugih propisa mogu negativno utjecati na profitabilnost ulaganja u fondove

Kojem tipu investitora odgovara ulaganje u jedinice u subjektima za zajednička ulaganja?

Ovakva vrsta ulaganja prikladna je investitorima koji žele osigurati diversifikaciju svog portfelja, koji nemaju znanja ni vremena za svakodnevno praćenje kretanja na tržištu kapitala, a ipak žele biti njegovim sudionikom, te koji žele osigurati likvidnost svoje imovine. Rizik, a i prinos od ulaganja je nešto manji nego kod direktnog ulaganja u dionice. Svakako prije ulaganja proučiti ulagačku strategiju fonda u koji se planira investirati.

IZVEDENICE

(osnovna svojstva i rizici)

Derivatni financijski proizvodi (ili skraćeno derivati ili izvedenice) su složeni financijski instrumenti izvedeni iz bazičnih jednostavnih financijskih proizvoda (većim dijelom prethodno opisani).

Kod derivata bazična imovina (underlying asset) nikad ne mijenja vlasnika nego se samo dogovara izmjena novčanih tokova, kompenzira razlika u cijeni, kompenzira kreditni rizik ili se na neki drugi način kompenziraju prednosti i nedostaci bazičnih proizvoda iz kojih je izveden određeni derivat. Koriste se najčešće u suprotne svrhe - **u špekulativne svrhe za rizicima sklone investitore ili kao instrument zaštite imovine za vrlo konzervativne investitore.**

Derivati se obično dijele prema vrsti bazičnih proizvoda (underlying asset-a) iz kojih se izvode. Tako razlikujemo:

a) kreditne derivate

- **Credit Default Swap** - kupoprodaja rizika nekog izdavatelja za određenu premiju
- **Total Return Swap** - kupoprodaja rizika i svih priljeva od nekog potraživanja za određenu premiju i protupriljev
- **Credit Spread Option** - pravo na kupnju ili prodaju nekog vrijednosnog papira ukoliko se spread u odnosu na dogovoreni kriterij promijeni za više od unaprijed dogovorenog iznosa.

b) derivate na devize

- **Forward** (terminska kupoprodaja strane valute) predstavlja fiksiranje cijene tečaja s dospijećem dužim od dva radna dana (određivanje tečaja danas, a za određeni dan u budućnosti). Omogućava klijentu fiksiranje tečaja na točno određeni dan u budućnosti kada će transakcija zbog koje se klijent štiti zaista izvršiti.
- **Opcija** predstavlja pravo terminske kupnje ili prodaje određene valute na točno određeni datum u budućnosti. U slučaju kad je klijentu tržišni tečaj povoljniji, klijent Opciju ne mora izvršiti, što je velika prednost ovakve vrste derivata.

c) derivate na financijske instrumente

- **Forward** (terminska kupoprodaja financijskih instrumenata) - ugovor o kupoprodaji nekog financijskog instrumenta u budućnost po određenoj cijeni
- **Put (Call) Options** – pravo, ali ne i obveza, na prodaju (kupnju) financijskih instrumenata u budućnosti po određenoj cijeni.

d) *derivate na kamatne stope*

- **Forward Rate Agreement** - fiksiranje kamatne stope na određeni rok s početkom u budućnosti
- **Interest Rate Swaps** - zamjena novčanih tokova iz fiksnih (varijabilnih) potraživanja za novčane tokove iz varijabilnih (fiksnih) obveza
- **Interest Rate Caps** ili **Interest Rate Floors** - Opcija ukoliko kamatne stope porastu (padnu) iznad (ispod) određene vrijednosti da će izdavatelj Opije plaćati imatelju razliku.

Derivativi se mogu koristiti za ublažavanje ekonomskih gubitaka koji proizlaze iz promjena vrijednosti bazne imovine. Ova aktivnost je poznata kao *živicarenje (hedging)*. Alternativno, investitori mogu derivate koristiti za povećanje profita ukoliko se vrijednost bazne imovine kreće u smjeru koji su očekivali. Ova aktivnost je poznata kao **špekulacija**.

Živicarenje (hedging) se događa kada pojedinac ili institucija kupuju imovinu (robu, obveznice s kuponom, dionice koje nose dividendu i sl.) i prodaju ih putem budućnosnih (futures) ugovora. Dakle, pojedinac ili institucija imovinu koju posjeduju prodaju u budućnosti prema određenoj cijeni definiranoj u futures ugovoru. Ovo omogućuje pojedincima i institucijama da se osiguraju odnosno smanje rizik da će buduće prodajne cijene odstupati neočekivano od tekuće tržišne procjene buduće vrijednosti imovine.

Izvedenice se mogu za razliku od zaštite protiv rizika (hedging) koristiti i za stjecanje rizika.

Pojedinci ili institucije kupuju derivate kako bi špekulirali na vrijednost bazne imovine, na način da kupuju imovinu u budućnosti po niskim cijenama zahvaljujući izvedenici koju posjeduju dok je tržišna cijena visoka, ili da prodaju imovinu u budućnosti po visokim cijenama dok je tržišna cijena niska.

Rizici ulaganja u izvedenice

Rizici povezani s izvedenicama nisu novi, oni su u osnovi isti kao oni koje smo opisali kod jednostavnih financijskih instrumenata:

Tržišni rizik - kod izvedenica - Opcija, futuresa, swap-ova glavni uzrok tržišnog rizika je tržišni rizik temeljne imovine (underlying asset-a).

Rizik likvidnosti - kod izvedenica, kao i kod drugih financijskih instrumenata pod rizikom likvidnosti pretpostavlja se mogućnost nastanka značajnih gubitaka uslijed nemogućnosti zauzimanja novčane pozicije ili likvidiranja neke pozicije po fer cijeni.

Kreditni rizik - predstavlja rizik bankrota suprotne strane. Ovaj rizik je važan jer postavlja pitanje što će se dogoditi sa izdanim proizvodima ako izdavatelj propadne. Ulagatelji u strukturirane proizvode izloženi su istom riziku kao i ulagatelji u obveznice. Potrebno je obratiti pozornost na kreditni rejting izdavatelja.

Rizik namire - mogućnost da jedna strana pozicije vrši plaćanje, dok druga strana ne ispunjava svoju obvezu

Rizik modela - najpoznatiji model za izračun fer cijene Opcija je *black-scholes-merton* model. Modeli računaju fer cijenu Opcija, ali ako modeli nisu dobro postavljeni, postoji rizik izračuna krive cijene. Modeli su dobri, koliko su kvalitetni njihovi inputi npr. pretpostavke vezane uz osjetljivost imovine kompanije na promjene u faktorima rizika, korelacija faktora rizika ili vjerojatnost nastupanja pojedinog događaja.

Regulatorni rizik - različiti strukturirani proizvodi mogu potpasti pod nadležnost različitih institucija.

Ostali rizici - ostali rizici su rizici nefinancijske prirode. Ti rizici su politički rizik, porezni rizik, računovodstveni rizik i pravni rizik, koji se direktno ili indirektno odnose na političku klimu u zemlji.

Bazna imovina odgovarajućeg financijskog instrumenta sadrži **rizik suprotne ugovorne strane i neočekivanog ishoda**, rezultirajući u **većim gubicima ili stjecanju vrijednosti**.

Upotreba derivata može rezultirati velikim gubicima zbog upotrebe poluge, odnosno posudbe. Derivati omogućuju investitorima veliki povrat na temelju malih pomaka cijene bazne imovine. Međutim, investitori bi mogli imati velike (**neograničene**) gubitke ukoliko cijena te imovine ide značajno u drugom smjeru.

Kojem tipu investitora odgovara ulaganje u izvedenice?

Ulaganje u izvedenice kao financijski instrument predstavlja visokorizično ulaganje za male i neiskusne investitore. Iako ulaganje u izvedenice nosi mogućnost visokog povrata, špekuliranje sa izvedenicama često nosi mnogo rizika, te zahtjeva iskustvo i tržišno poznavanje, posebice za male investitore. Stoga će Društvo prije prihvata naloga za kupnju i/ili prodaju pojedine vrste izvedenih financijskih instrumenata malog investitora, utvrditi da li investitor ima takva neophodna znanja te dati svoju procjenu da li je takav instrument prikladan ili nije za investitora.